

Jarmila Švachová

Uplynulo 100 let od založení TJ Sokol v Kloboukách u Brna

„Čas rychle ubíhá, doba nám přináší stále něco nového, většinou lepšího, dokonalejšího. Každá nová věc se vyvíjí a začíná se budovat od základu. Když novinka vydrží 100 let, musíme uznat, že její základ byl postaven z dobrého materiálu. Z tak dobrého materiálu, že stavba, která na tomto základě stojí, přežila období krásná, i když náročná, i období těžká. Někdy se dokonce, hlavně v době světových válek, silně chvěla. Tou stavbou, která má tak dobré, tak pevné základy, je naše tělovýchbovná jednota Sokol v Kloboukách u Brna. Právě dnes se dožívá, ač stále svěží a mladistvá, úctyhodného věku – sta let. Sta let práce, starostí, cvičení i zápasů, zkoušek, tréninků, nácviků i představení, sta let úspěchů, štěstí, ale i zklamání.“

(Z projevu starosty TJ Sokol Klobouky pana Pavla Volka, proneseného při zahájení oslav 100. výročí založení kloboucké jednoty sokolské.)

Budova kloboucké sokolovny v roce 1998 (foto J. Špaček)

Tělovýchbovná jednota Sokol byla v Kloboukách u Brna založena dne 6. května v roce 1900 v 18,30 hod. v tělocvičně měšťanské školy. Ustanovující valné hromady se zúčastnilo sedmáct členů, byli mezi nimi i významné osobnosti tehdejšího klobouckého společenského života, pánové: lékárník Mag. Pharm. Bořivoj Bičovský, starosta obce advokát JUDr. František Drbal, ředitel obecné a měšťanské školy Josef Ůlehla, učitel měšťanské školy Viktor Brettschneider, stavitelský příručí Josef Vrbas, kominický mistr Josef Kulička, zvěrolékař Dr. Hubert Žalud, učitel měšťanské školy Emanuel Havelka, soudní příručí Josef Soušek, řeznický pomocník Václav Štefan, rolník Václav Vrbas a kloboucká veřejnost.

Pamětní kniha klobouckého Sokola je nadepsána heslem „NI ZISK – NI SLÁVU“

„Ku pouzbuzení všech, jež ve šlechetných snabách vidí uskutečnění svých tužeb, kterým mravno, dobro a krásno jsou nejvyšším životním cílem, jakož k správnému nazírání našich následníků na Sokolstvo a všem, kteří věsti chtějí boj vždy spravedlivý jen, svobodu a volnost dobývající.“

Různá hesla směřující k harmonickému, mravnímu a tělesnému vývoji, blásající ústy vznešených myslitelů lidstva zákony míru, práce a vysvobození z duševní tmy, přínášející pomoc svému bližnímu – tyto ideje lidskosti daly podnět k založení takových jednot, ve kterých by se tyto zásady usilovně pěstovaly.“

Začátky působení Sokola v Kloboukách nebyly, jak už to tak bývá, jednoduché. V roce 1901 se valné hromady účastnilo jen dvacet pět členů a schůze v dubnu toho roku se nemohla konat, protože se sešel malý počet členů. Kloboučtí sokolové se neúčastnili ani IV. všesokolského sletu, který se konal v r. 1901 v Praze. O tři roky později byl zvolen novým starostou Sokola Dr. František Drbal. Tělocvičná činnost byla rozšířena o činnost vzdělávací a pořádání divadelních představení. V květnu r. 1904 bylo zvoleno první divadelní komitě v čele s bratry Brettschneidem a Koutníkem. O rok později byl ustaven hudební odbor a listopadu téhož roku uspořádala jednota první veřejné vystoupení, na němž cvičilo dvanáct statných borců na bradlech a koní. Toto vystoupení ukázalo, že Kloboučtí chtějí kráčet ve slépějích zakladatele Sokola, jehož hlavním heslem bylo „TUŽME SE“.

V roce 1906 byl řádnou valnou hromadou zvolen starostou Sokola Alois Pacal, na mimořádné valné hromadě se stal staronovým starostou magistr Bořivoj Bičovský. V lednu toho roku byl ustanoven první zábavní odbor.

Zajímavostí roku 1910 bylo založení ženského odboru, v tomto roce pořádala jednota Sokol tradiční kloboucké hody.

Mimo sportovní a zábavní činnost konal Sokol v Kloboukách také mnoho přednášek, v roce 1914 to byly přednášky o škodlivosti alkoholismu, o pověrách, o nakažlivých nemocích, o válečném loďstvu. Na těchto přednáškách se scházelo kolem čtyřiceti posluchačů.

Události první světové války na čas přerušily činnost Sokola, ale už v březnu 1917 bylo na výborové schůzi usneseno, aby se konala po třech letech valná hromada, na které bylo vzpomenuato bratrů, kteří padli na bojištích v Rusku a bratrů, kteří vykonávali vojenskou službu. Válečná léta poněkud ochromila činnost Klobouckých, avšak již v květnu roku 1918 byla pořádána v hostinci v hostinci pana Karla Štefana tělocvičná akademie.

Počátkem listopadu 1918, při prvním cvičení v samostatném Československu, promluvil starosta Sokola bratr Josef Vřbas o válečných událostech, o vzniku státu, o Masarykovi a o legionářích.

V této době došlo k pozvednutí sokolské činnosti. Konala se pravidelná cvičení, hrála se divadelní představení, sokolská knihovna čítala na dvě stě knih. Stále častěji se mluvílo o nutnosti mít vlastní budovu Sokola v Kloboukách.

K tomu došlo v roce 1921, v roce, který byl pro kloboucké sokoly jedním z nejvýznamnějších. Sami sobě postavili důstojný stánek, vlastní sokolovnu. Jejím slavnostnímu otevření téměř zabránila tyfová epidemie, již onemocnělo dvanáct obyvatel městečka.

Přes všechna protivenství se však slavnostní otevření kloboucké sokolovny konalo v plánovaném termínu a s veškerou okázalostí. Stalo se tak 25. září roku 1921. Odpoledne se konalo veřejné cvičení, večer pak průvod městečkem a veselice. Vyhrávala vojenská hudba, v průvodu šli kromě sokolů i místní skauti. Společně se sokolovnou byl projektován a postaven i hostinec, ten měl sloužit ke schůzovní činnosti, ale i k zisku na nájemném. Stavba sokolovny probíhala velmi rychle vzhledem k technickým možnostem té doby a povětšinou jen z brigádnické činnosti místních sokolů, začala v dubnu a do podzimu byla zprovozněna.

Vlastní budova přivedla do sokolských řad i mnohé nové členy, v následujícím roce jich bylo již na sto sedmdesát. Začalo i promítání němých filmů v sokolovně. V roce 1923 zhlédlo filmová představení jedenáct tisíc diváků, na vstupném bylo vybráno téměř šestnáct tisíc korun. Mimo film byl velký zájem i o ochotnická divadelní představení.

V roce 1930 byl založen fotbalový oddíl. Ani tělocvičná činnost nezaostávala, v roce 1932 se Vsesokolského sletu v Praze aktivně účastnilo osm sokolek a čtyři kloboučtí sokolové.

Již v roce 1934 bylo místní kino upraveno na zvukové a o rok později se stěhuje do nově upravených prostor zámeckých stájí, kde se promítá do dnešních dob. V roce 1935 se kloboucká jednota sokolská stala poprvé pořadatelem župního sletu, který byl zahájen 22. června župní akademií, na které cvičilo třicet dva žáků a jedenáct žaček, členů místní jednoty. Následující den se konal průvod městečkem, ve kterém byl nesen nový prapor kloboucké sokolské jednoty, pochodovalo více jak tisíc sokolů v krojích, devět legionářů, účastnilo se čtyřicet šest členů sokolské jízdy a hrály čtyři hudby. Slet byl po sokolské stránce velmi zdařilý, „Břeclavský kraj“ o něm napsal: *„Není možné nevzpomenouti pečlivé organizace a přípravy kloboucké jednoty, která se zhostila povtíve svého úkolu pořadatele. Kloboučtí sokolové a ostatní občané, buďte spokojeni vědomím, že jste zanechali v návštěvnických Vaší milé jednoty a obce ten nejlepší dojem a vzpomínku.“*

V době druhé světové války se činnost jednoty téměř zastavila. Výměrem ze dne 12. dubna 1941 bylo nařízeno, že se činnost jednoty zastavuje a veškerý její majetek zajišťuje. Správcem majetku byl ustanoven bratr Vladimír Volek, jeho činnost spočívala pouze v propůjčování sálu. Poslední cvičení žen bylo 9. dubna 1941, o čtyři dny později byla činnost jednoty zastavena. V době první světové války byla náčelnicí sestra Marie Kožíšková, v průběhu druhé světové války byl náčelníkem jednoty bratr Ludvík Wolf. Když byla tělocvičná činnost zakázána, shromažďovalo se v sokolovně pouze žactvo a dorost k besídkám. Sokolský prapor byl po celou dobu války ukrýván, jeho posledním opatrovatelem byl bratr Antonín Pasch, který ho odevzdal po válce, v neporušeném stavu, v červnu 1945 sokolské valné hromadě. Válečná léta, především rok 1942 se do kloboucké

sokolské historie vepsal černým písmem. Rozsudkem stanného soudu v Praze byli odsouzeni k trestu smrti zastřelením tři členové tělovýchovné jednoty, kloboučtí učitelé Jaroslav Kux, František Pacák a Ludvík Wolf.

Jaroslav Kux se narodil v roce 1904, na kloboucké měštanče učil od roku 1928. V sokolské jednotě vytvořil dramatický odbor. Byl dobrým hercem a výborným režisérem. Jako člen tajné organizace připravující odpor proti okupantům, byl ve škole zatčen a popraven v Kounicových kolejích v Brně 9. června 1942. František Pacák se narodil v roce 1901, od roku 1922 učil na obecné škole, později na měšťanské škole v Kloboukách. V kloboucké jednotě byl jednatelem, vzdělavatelem a divadelním ochotníkem. Za války byl členem podzemní vlastenecké organizace, která připravovala odpor proti okupantům. Byl zatčen ve škole, odsouzen k smrti, den nato, 11. června 1942 popraven zastřelením.

Ludvík Wolf se narodil v roce 1909. Od roku 1931 pracoval jako učitel v Kloboukách, patřil k výborným cvičencům, později pracoval jako cvičitel, několik let zastával funkci náčelníka Sokola. Jako člen ilegální vlastenecké organizace, která podporovala postižené vlastence byl ve škole zatčen, o den později, 11. června 1942 odsouzen k smrti a zastřelen.

V těchto třech mužích ztratila tělovýchovná jednota, stejně jako kloboucká škola, své velké opory. Po skončení druhé světové války, 16. prosince roku 1945, se konala v sále kloboucké sokolovny smuteční vzpomínka na padlé bratry a k uctění jejich památky byla odhalena pamětní deska s jejich jmény.

Za války byla sokolovna z velké části zničena, bylo nutno opravit střechu a vyhořelou podlahu. Naštěstí sokolské peníze, které měly být odevzdaný okupantům, byly s velkým rizikem uschovány během války u členů jednoty. V roce 1946 opět narůstá členská základna.

V září roku 1947 zemřel zakladatel klobouckého Sokola bratr Josef Vrbas. Náčelníkem byl zvolen v roce 1905, v roce 1916 se stal poprvé starostou Sokola. Dal podnět ke stavbě sokolovny, navrhl plány a dohlížel na stavební práce. Po dobu asi dvanácti let, neděli co neděli, doprovázel také hrou na klavír němá filmová představení. Ke každé sokolské akademii navrhoval pěvecké sbory, po dlouhá léta byl jediným dirigentem v jednotě. Organizoval vzdělavatelskou činnost. O Sokol se staral po celý život, byl duší veškerého dění. Náčelníkem byl po dlouhých deset let, starostou Sokola osmnáct let, nejdéle v celé jeho dosavadní historii.

Rekordní počet členů klobouckého Sokola byl evidován koncem roku 1947. Bylo to 327 registrovaných členů, s žactvem, které však nebylo registrováno, to bylo 500 členů. Tento historický počet kloboucké sokolské členské základny nebyl nikdy překonán. Můžeme hovořit o její zlaté éře. Z funkcí, které k tělovýchovné jednotě patřily, jmenujme: starosta, I. náměstek, II. náměstek, náčelník, místonáčelník, náčelnice, místonáčelnice, vzdělavatel, pokladník, matrikář, kronikář a archivář, knihovnik, stravovací referent, ubytovatel, praporečnick, rozhlasový referent. Z odborů: stavební, dramatický, pořadatelský, propagační, tiskový, sociální a vzdělavatelský. Z uvedeného vyplývá, jak široké spektrum činnosti jednota v té době vyvíjela. Žel, tento stav netrval dlouho. V říjnu 1948 akční výbor Národní fronty v Kloboukách některé členy zbavil jejich funkcí a vyloučil z jednoty. V roce 1949 bylo rozhodnutím Okresního soudu v Hustopečích

Akademie – vystoupení žen v roce 1927

vloženo vlastnické právo klobouckého sokolského kina na Československý státní film.

Bez kina, bez některých osobností i bez iluzí o letech příchů však kloboucký Sokol existoval dál. V počátku padesátých let se začala hrát v Kloboukách košíková, volejbal a odbíjená. Ze zimních sportů se prosadil běh na lyžích. Rovněž cyklistika našla své příznivce. Místní Sokol pořádal v roce 1960 II. a v roce 1965 III. okresní spartakiádu. Sportovní hřiště v Hájkou patřilo v té době k nejhezčím hřištím okresu. Později se zde konala ještě jedna spartakiáda okrsková, v roce 1985 spartakiáda místní. Nová akce „Běháme s atlety“, které se místní jednota účastnila v kategorii obcí do pěti tisíc obyvatel s více jak tisícovkou účastníků, ji vynesla na třetí místo.

Od padesátých let byla činnost jednoty rozdělena do oddílů, akce byly organizovány jednorázově, nepříliš často. Novou akcí byl kloboucký „Běh míru“. Stálíci byl fotbal. Po všech peripetích byly časem vybudovány šatny, betonová tribuna a v posledních letech i travnaté hřiště. Už v roce 1933 bylo na mimořádné schůzi usneseno, aby se fotbalový odbor SK Klobouky přihlásil do mistrovských soutěží. V období okupace zaniklo dřívější spojení s fotbalovými kluby Hustopeč a Mikulova, tato města byla zabrána Němci. Fotbal se v této těžké době stal jediným zdrojem zábavy, neboť ostatní sportovní akce byly zakázány. Proto také účast diváků na sportovních utkáních, ať již na domácí půdě nebo při hostování na hřištích soupeřů, byla velmi vysoká, někdy to bývalo i tři sta návštěvníků.

V roce 1942 zvítězil SK Klobouky v okrskové soutěži, postoupil a byl zařazen do I. B třídy. K dalšímu

rozvoji tohoto sportu došlo v šedesátých letech. Kloboučtí muži postoupili do okresního přeboru a vedli si velmi dobře, několik sezón bojovali na prvních místech tabulky. Zároveň v tomto období hrál výborně v okresním přeboru i dorost. Protože bylo fotbalistů hodně, bylo založeno i B mužstvo a tomu se podařil postup do III. třídy.

Dne 6. srpna 1995, bylo to před začátkem nové sezóny, byla pohárovým turnajem dorostu dána do provozu travnatá plocha hřiště. Rok poté postoupili dorostenci do krajského přeboru I. třídy a úspěšně tam hráli tři roky. Nově vzniklé družstvo mužů začalo hrát IV. třídu, kterou po dvou letech vyhrálo a postoupilo do III. třídy, kterou hraje i v současnosti. Na tomto místě je třeba zmínit funkcionářů, kteří se velkou měrou zasloužili o rozkvet klobouckého fotbalu. Byli to pánové Josef Mazal, Leopold Svoboda, Stanislav Matula, Bohumil Majer, František Kyncl, František Balát, Václav Česal a ze současnosti pánové Milan Pasch, Pavel Volek a Vladimír Lobpreis. Jmenovaným pomáhalo a pomáhá spousta dalších příznivců fotbalu, ze kterých se skládá mozaika historie tohoto sportu v Kloboukách, sportu, který vždy lákal a snad i nadále bude lákat velké množství diváků.

Sportovní činnost se odehrávala v šesti oddílech: atletika, fotbal, stolní tenis, šachy, volejbal a cvičení žen. Stolní tenis má v Kloboukách dlouhou historii, začal se zde hrát již v roce 1937. Po otevření nové základní školy v roce 1973 se tento sálový sport přestěhoval do nové tělocvičny. Po několik let se v areálu základní školy konala prázdninová soustředění žactva stolních tenistů. Od roku 1979, kdy se konal první ročník turnaje talentované mládeže mladšího žactva Jihomoravského kraje v Kloboukách, přetrvává tato tradice do dnešních dnů. Za více jak padesátiletou historii stolního tenisu získali Kloboučtí více než třicet titulů přeborníka okresu.

V roce 1976 malá skupinka nadšenců založila šachový oddíl. Hráči se přihlásili do soutěže a hned o rok později získali první úspěchy v okresním přeboru. Tento oddíl posílili v osmdesátých letech zahraniční studenti zdejší SZTŠ a vytvořili společně s domácími dvě družstva.

V polovině sedmdesátých let byla obnovena činnost volejbalového oddílu. V současné době se tomuto sportu věnují učitelé, kteří v letošním roce vytvořili rekord, když hráli nepřetržitě dvanáctihodinový volejbalový maráton. V devadesátých letech se v Kloboukách začal opět vzmáhat oddíl košíkové, nyní je věnována pozornost mládeži a cílem je opětné zařazení se do soutěže dospělých.

Po roce 1989 docházelo ke změnám i v tělovýchovných jednotách, bylo třeba dát těmto organizacím nová pravidla. Stalo se tak 2. ledna 1991 na výroční schůzi Sokola, byly schváleny nové stanovy, které byly následně zaregistrovány na Ministerstvu vnitra v Praze.

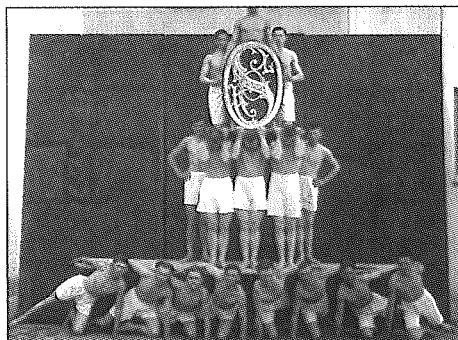
Nejnovějším sportem, kterým žije zdejší jednota je florbal. Je to obdoba pozemního hokeje hraného v hale. Bohužel, rozměry místních tělocvičen nedosahují takových parametrů, aby se hráči mohli v mistrovských utkáních představit domácímu obecenstvu.

Samostatnou kapitolu sportovní činnosti jednoty tvoří ženy. Lze říci, že od svého vzniku v roce 1910 vyvíjí ženský odbor svoji činnost neustále. Zprvu se jednalo o cvičení na nářadí nebo s náčiním. Velká část cvičebních hodin byla využívána k nácvičku prostných na akademie, slety a později spartakiády. Koncem sedmdesátých let se cvičení žen přeorientovalo na aerobic a všechny jeho novodobé odvozeniny, což je cvičení s hudbou. Tato ženská cvičení přetrvávají až do současnosti, muži se více věnují míčovým sportům.

Od počátku devadesátých let se datuje spolupráce klobouckého Sokola s rakouskou obcí Niederabsdorf. Zpočátku to byla iniciativa šachového oddílu, později se přidali fotbalisté a časem se z těchto sportovních setkání stala i setkání společenská, stvrzená písemně na úrovni města Klobouky u Brna a spolků obce Niederabsdorfu.

Jak již bylo zmíněno, kloboucký Sokol, to nebyla jen cvičení a kolektivní sporty, také ochotnické divadlo si v něm vydobýlo své místo. Divadelní odbor byl ustanoven v roce 1904, od té doby se v Kloboukách hrála ochotnická divadla. Do roku 1921 bylo nastudováno několik her, v tomto roce nastal větší rozvoj díky sálu v nové sokolovně. V následujícím roce to bylo pět divadelních kusů, později bývalo zvykem uvádět dvě až tři hry ročně. Ve třicátých letech bývala hrána i loutková divadla.

Od roku 1958 byly v budově sokolovny pořádány okresní divadelní přehlídky každoročně, vždy počátkem května. Celkem se tu konalo do roku 1989 jedenatřicet těchto akcí. Šestnáct z nich pořádala sama kloboucká tělovýchovná jednota Sokol. Od roku 1975 organizovalo tuto akci Městské kulturní středisko v Kloboukách. Z významných režisérů vzpomeňme Jana Hofbauera, Marii Volkovou, Jiřího Černíka, Zdeňka Záleského, Jaroslava Kuxe, Jaroslava Rosnose, JUDr. Zdeňka Navrátila, Eduarda Odstrčila, Marii Sýkorovou,

Akademie – vystoupení mužů v roce 1928

Eduarda Sýkoru, Josefa Plešku, Alenu Chalupovou. Mimo fakt, že téměř všichni režiséři byli zároveň i výbornými herci, je třeba vzpomenout i dalších významných ochotníků, jako byl Bohumil Gottwald, Metoděj Svoboda, Karel Braun, František Pacák, Jan Svoboda, Ivan Pitlach. Z hereček pak Anna Kuličková, Irena Volková, Dagmar Navrátilová, Emílie Odstrčilová a mnohé další. V devadesátých letech však již tato tradice postupně zanikala a až na výjimky ochotnický divadelní spolek činnost nevyvíjí.

Kdo nezná minulost, těžko chápe přítomnost. Podle slov současného starosty Sokola pana Pavla Volka by měla být přítomnost a budoucnost klobouckého Sokola alespoň tak dobrá, jako byla jeho minulost.

„Nyní bude záležet na nás a na našich nástupcích, aby kořeny stromu, který před sto lety naši předkové zasadili, měly dostatek vláhy a dostatek živin k tomu, aby tento vzácný strom přinášel stále nové, zdravé ovoce. aby byl stále pevný a silný a aby stále přinášel všem lidem radost.“

(Z projevu starosty Sokola Pavla Volka.)